

Sygn. akt II Ca 86/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Jadwiga Kwapiszewska/spr/

SędziowieSSO Wojciech Damaszkowski, SSO Jadwiga Jakubowska

ProtokolantAgnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M.

przeciwko M. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Zgorzelcu

z dnia 12 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 1166/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanej M. M. na rzecz powoda E. M. kwotę 2.603,52 zł (dwa tysiące sześćset trzy złote pięćdziesiąt dwa grosze) z ustawowymi odsetkami od dnia 14.09.2012 r.;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 748 zł tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 431 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 86/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Zgorzelcu w punkcie I oddalił powództwo E. M. przeciwko M. M. o zapłatę kwoty 2.603,52 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a w punkcie II zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

Małżeństwo stron zawarte w dniu 12 sierpnia 2006 r. zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie sygn. akt I C 111/11. Przedmiotowy wyrok uprawomocnił się w dniu 23 marca 2012 r.

W dniu 29 maja 2006 r. powód zawarł z Bankiem (...) S.A.w W.umowę o kredyt hipoteczny w kwocie 130.560 zł indeksowany do franka szwajcarskiego po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna franka szwajcarskiego według tabeli Kursów Walu Obcych obowiązującej w Banku (...)w dniu uruchomienia kredytu lub transzy, na nabycie prawa własności nieruchomości lokalowej budowanej przez dewelopera w K.przy ul. (...)z okresem kredytowania 360 miesięcy. Zobowiązał się spłacić kwotę kredytu poprzez potrącanie bezpośrednio przez bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy nr (...). Na zabezpieczenie kredytu kredytobiorca ustanowił hipotekę kaucyjną do kwoty 221.952 zł. Dnia 24 kwietnia 2007 r. strony zawarły z Bankiem (...) S.A.w W.umowę przystąpienia do długu, na mocy której pozwana w celu zabezpieczenia kredytu w kwocie 54.042,57 franków szwajcarskich z tytułu kredytu udzielonego na podstawie umowy z 29 maja 2006 r. w wysokości 130.560 zł przystąpiła wobec banku do długu z tego kredytu wraz z odsetkami, prowizjami i opłatami, na co powód i Bank wyraził zgodę. Zobowiązała się spłacić dług w tejże kwocie odpowiadając wobec banku jak kredytobiorca.

W dniu 27 czerwca 2007 r. strony zawarły z (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością L.umowę ustanowienia odrębnej własności lokalu i umowę sprzedaży, na podstawie której strony nabyły prawo własności lokalu nr (...)przy ul. (...)w K.stanowiącego odrębną nieruchomość wraz z udziałem (...)części w nieruchomości wspólnej za środkiem stanowiącej ich majątek wspólny za cenę 130.792 zł.

Strony są współposiadaczami rachunku bankowego nr (...). W okresie od 30 kwietnia 2012 r. do 7 września 2012 r. powód dokonywał zasileń przedmiotowego rachunku. W okresie od 5 kwietnia 2012 r. do 5 września 2012 r. powód z tytułu spłaty rat kredytu, ubezpieczenia kredytu i ubezpieczenia na życie stanowiącego zabezpieczenie kredytu dokonał spłaty w łącznej wysokości 4406,78 zł. W okresie od 3 kwietnia 2012 r. do 3 września 2012 r. z tego samego rachunku powód regulował opłaty za jego prowadzenie w wysokości po 15 zł miesięcznie, tj. łącznie 90 zł. W dniu 30 marca 2012 r. powód zapłacił Urzędowi Gminy K.kwotę 73 zł tytułem podatku od nieruchomości za 2012 r. za lokal mieszkalny przy ul. (...)w K.. W okresie od 28 kwietnia 2012 r. do 3 września 2012 r. powód uiszczal na rzecz Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. (...)w K.opłaty po 110 zł miesięcznie. Wysokość opłat na poczet utrzymania i kosztów zarządu nieruchomością wspólną dla lokalu mieszkalnego stron wynosiła po 106,21 zł miesięcznie, tj. łącznie 637,26 zł.

Pismem z dnia 14 sierpnia 2012 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 2.194,84 zł w terminie do dnia 22 sierpnia 2012 r.

W lokalu mieszkalnym stron przy ul. (...)w K.zamieszkuje wyłącznie powód.

Strony do chwili obecnej nie dokonały podziału majątku dorobkowego.

Biorąc za podstawę powyższe ustalenia Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa. W oparciu o stanowisko orzecznictwa i doktryny wskazał, że dług, jeżeli zaciągnięty przez jednego z małżonków został zużyty na majątek wspólny i spłacony w okresie pomiędzy ustaniem wspólności majątkowej a podziałem majątku wspólnego, jak ma to miejsce w odniesieniu do zgłoszonego w niniejszej sprawie żądania, to taka spłacona należność przestaje być długiem i przekształca się w roszczenie o zwrot nakładów na rzecz tego małżonka, który dokonał zapłaty. Roszczenie takie podlega rozliczeniu na podstawie art. 45 kro. (zob. postanowienie SN z 26.01.1972 r., sygn.. III CRN 477/71, opublik. w OSPiKA 1972, nr 9 poz. 174; postanowienie SN (7) z 5.12.1978 r., sygn. III CRN 194/78, opublik. w OSNC 1979, nr 11 poz.207; uzasadnienie in fine postanowienia SN z 11.03.2010 r., sygn.. IV CSK 429/09, LEX nr 678022; Antoni Górski, Komentarz do art.567 kpc teza 39, LEX el.2011; Janusz Gajda Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, CH BECK Warszawa 2000 r., s.195). Zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Każdy z małżonków może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Uznanie roszczeń jako rozliczeń dokonywanych na podstawie art. 45 kro ma tę konsekwencję, że są one rozliczane co do zasady w postępowaniu o podział majątku wspólnego. Nie ulegają one przedawnieniu, jednakże muszą być rozliczone najpóźniej w postępowaniu o podział majątku, co wynika z przepisów postępowania cywilnego,

zwłaszcza odesłań do art. 618 § 3 k.p.c. Dalej zważył Sąd, że kwestię rozliczania długów zaciągniętych przez małżonków w okresie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, a do tej kategorii zaliczają się zobowiązania wynikające z umowy o kredyt hipoteczny z dnia 29.05.2006 r., jak też podatku od nieruchomości za 2012 r., reguluje art.45 § 2 k.r.o. w zw. z art.45 § 1 k.r.o., dotyczący rozliczeń między małżonkami, ale już po ustaniu wspólności ustawowej. W przypadku bowiem gdy stosunki majątkowe pomiędzy małżonkami są poddane, jak w niniejszej sprawie, ustrojowi wspólności majątkowej, sięganie do unormowań zawartych w kodeksie cywilnym, w tym także do art.1034 k.c., staje się dopuszczalne dopiero po dokonaniu podziału majątku wspólnego, wtedy dopiero zostają wyeliminowane następstwa prawne podlegania przepisom o wspólności ustawowej. Natomiast do długów związanych z majątkiem wspólnym i ciężących na obojgu małżonkach, które zostały spłacone z własnych środków przez jednego z małżonków po ustaniu wspólności majątkowej, a więc np. wynikających z kosztów utrzymania rzeczy wspólnych, np. opłaty za prowadzenie wspólnego rachunku bankowego czy kosztów zarządu nieruchomością wspólną i utrzymania lokalu należnych wspólnocie mieszkaniowej, art. 45 k.r.o. nie ma zastosowania. Wzajemne rozliczenia małżonków w tym zakresie z tytułu spłacenia tych długów podlegają rozstrzygnięciu w postępowaniu o podział majątku wspólnego na podstawie art. 686 k.p.c. w zw. z art.567§3 k.p.c. (zob. Marek Sychowicz w Kodeks rodzinny i opiekuńczy z komentarzem pod red. Kazimierza Piaseckiego, LexisNexis Warszawa 2002 r., s. 243; Janusz Gajda Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, CH BECK Warszawa 2000 r., s.195). W ocenie Sądu oznacza to, że możliwość orzeczenia Sąd co do roszczeń zgłoszonych w pozwie możliwe jest dopiero przy podziale majątku wspólnego stron. Uznanie tych roszczeń jako rozliczeń dokonywanych na podstawie art. 45 k.r.o., czy też jako roszczeń w zakresie składnika majątkowego oznacza, że są one rozliczane co do zasady w postępowaniu o podział majątku wspólnego, a zatem niedopuszczalne jest w tym zakresie orzekanie przez Sąd w toku tego postępowania.

Powyższe orzeczenie w całości apelacją zaskarżył powód, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

- art. 45 § 1 i 2 k.r.o. i art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1034 k.c. i art. 1035 k.c. przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zobowiązania zaciągnięte wspólnie przez strony w czasie trwania małżeństwa oraz długi związane z majątkiem wspólnym ciężącym na obu małżonkach, a spłacone przez powoda z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej nie mogą być dochodzone w postępowaniu procesowym, a jedynie w postępowaniu o podział majątku wspólnego;

2. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, w szczególności:

- art. 618 § 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 § 3 k.p.c. oraz § 146 w zw. z § 137 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych poprzez ich błędów wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zobowiązania zaciągnięte przez strony w czasie trwania małżeństwa oraz długi związane z majątkiem wspólnym ciężące na obu małżonkach, a spłacone przez powoda z własnych środków po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej mogą być dochodzone wyłącznie w postępowaniu o podział majątku wspólnego;

- art. 201 § 1 i 2 k.p.c. przez jego niezastosowanie w sprawie polegające na nieskierowaniu sprawy do trybu nieprocesowego i rozpoznanie jej przy zastosowaniu przepisów art. 506 i nast. k.p.c.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd II instancji podzielił stanowisko skarżącego o braku przeszkód do orzeczenia w trybie procesowym w przedmiocie roszczeń pozwu obejmujących długi, które obciążały obojga małżonków w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej, spłacone przez jednego z nich po ustaniu wspólności ustawowej, jak też wydatki i ciężary poniesione po ustaniu wspólności ustawowej przez jednego z małżonków z majątku odrębnego na majątek wspólny.

Są to niewątpliwie roszczenia, o których mowa w art. 567 § 1 k.p.c., do których poprzez art. 567 § 3 k.p.c. stosuje się przepisy o dziale spadku, w tym art. 686 k.p.c. Wynika z nich, że w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga m.in. o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Innymi słowy Sąd rozstrzyga o wzajemnych roszczeniach współmałżonków m.in. z tytułu poczynionych nakładów na majątek wspólny i spłaconych długach. Niewątpliwie rację miał zatem Sąd I instancji wskazując, że roszczeń tych można dochodzić w ramach postępowania o podział majątku dorobkowego małżonków.

Nie mniej jednak w świetle treści przepisów art. 618 § 2 i § 3 k.p.c. mających zastosowanie także w sprawach o podział majątku poprzez odesłanie zawarte w art. 567 § 3 k.p.c. i art. 688 k.p.c. nie ma przeszkód prawnych, by o roszczeniach tych orzekać także w drodze procesu przed wytoczeniem postępowania o podział majątku dorobkowego, jak również, gdy sprawa o podział majątku nie została wszczęta po wytoczeniu powództwa o w/w roszczenia. Rozstrzygnięcie w przedmiocie długów oraz wydatków i ciężarów w procesie będzie miało tylko ten skutek, że sąd nie będzie już o nich orzekał w postępowaniu o podział majątku, jeżeli byli małżonkowie w przyszłości takie zainicjują.

Ratio legis powyższego stanowiska jest oczywiste. Nie można pozbawiać byłych współmałżonków, którzy nie są zainteresowani podziałem majątku dorobkowego, prawa do poddania pod rozstrzygnięcie Sądu sporu w przedmiocie ponoszenia przez nich wydatków związanych z utrzymaniem majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej a przed zniesieniem jego współwłasności i kierować ich jedynie na drogę postępowania o podział majątku, by takich rozliczeń dokonać.

Wskazać przy tym należało, że podstawę materialno – prawną roszczeń dochodzonych w niniejszym procesie stanowi przepis art. 207 k.c., mający odpowiednie zastosowanie poprzez art. 46 k.r.o., zgodnie z którym od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, stosuje się przepisy o dziale spadku, a więc są to przepisy art. 1035 k.c. i art. 1036 k.c., nie zaś jak wskazywał to powód art. 1034 k.c., dotyczący odpowiedzialności za długi spadkowe. Zgodnie z art. 1035 k.c. do wspólności majątku spadkowego stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych. Za stosowaniem art. 207 k.c. do rozliczeń między byłymi małżonkami z tytułu wydatków poczynionych z majątków każdego z małżonków na majątek wspólny w czasie od ustania wspólności ustawowej do podziału majątku wspólnego, a także rozliczeń z tytułu zaspokojenia w tym czasie długów przez jednego z byłych małżonków opowiedział się także M. Sychowicz w Komentarzu do art. 45 i 46 k.r.o. pod redakcją Kazimierza Piaseckiego (LexisNexis 2011 Wydanie 5). Jest ono również utrwalone w praktyce orzeczniczej tutejszego Sądu Okręgowego.

W świetle tego co powiedziano wyżej powód, w oparciu o odpowiednio stosowany przepis art. 207 k.c., stanowiący, że współwłaściciele ponoszą wydatki i ciężary związane z rzeczą wspólną w stosunku do wielkości swych udziałów, mógł żądać od pozwanej zwrotu połowy spłaconego przez niego zadłużenia dotyczącego majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej a także połowy wydatków i ciężarów, które poniósł na wspólną nieruchomość lokalową.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pozwanej, że nie jest zobowiązana do ponoszenia kosztów utrzymania nieruchomości, tj. podatku i zaliczek na koszty zarządu nieruchomością wspólną, skoro korzysta z niej wyłącznie powód.

Należności te stanowią bowiem ciężary i wydatki, które są związane wyłącznie z prawem własności nieruchomości lokalowej i które nie powstały w związku z korzystaniem z lokalu przez powoda, lecz ciążyą one na właścicielu niezależnie od tego, czy korzysta z nieruchomości czy też nie. Obowiązek ich ponoszenia wynika z ustawy z dnia 12

stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, czy to z ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (art. 12), która nakłada na właściciela obowiązek ponoszenia kosztów utrzymania nieruchomości wspólnej.

W toku procesu powód należycie wykazał za pomocą dowodów z dokumentów wysokość poniesionych z majątku odrębnego wydatków i ciężarów, w związku z czym podlegały one zasądzeniu od pozwanej w 1/2 wysokości, tj. 2.203,39 zł z tytułu spłaconych rat kredytu, ubezpieczenia kredytu i ubezpieczenia na życie stanowiącego zabezpieczenie kredytu, 45 zł za prowadzenie wspólnego rachunku bankowego, 36,50 zł z tytułu podatku od nieruchomości za 2012 r. oraz 318,63 zł tytułem opłat na rzecz zarządcy nieruchomości w postaci zaliczek na utrzymanie części wspólnych i kosztów zarządu, łącznie 2.603,52 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy z mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.603,52 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 września 2012 r., nadto na zasadzie art. 98 k.p.c. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 748 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, albowiem powód utrzymał się przy swoim żądaniu w całości i poniósł opłatę sądową od pozwu w wysokości 131 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 600 zł.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. Powód uiścił opłatę sądową od apelacji w kwocie 131 zł oraz 300 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego.